

SLA SAMMENSLUTNINGEN AF LOKALARKIVER

Kulturudvalget
KUU alm. del - Bilag 277
Offentligt

Vejle d. 17. september 2007

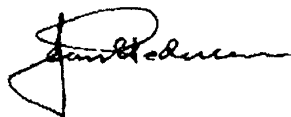
Kære medlem af kulturudvalget.

I forbindelse med SLA's foretræde for kulturudvalget onsdag d. 26. september kl. 9.00, sender vi dig hermed det seneste nummer af vort medlemsblad OmSLAget. Her kan du bl.a. læse om SLA's initiativer i.f.m. arkivernes tilpasning til den nye kommunestruktur, ligesom vi på side 14 bragte et interview med den daværende kulturordfører for Det konservative Folkeparti, Jakob Axel Nielsen.

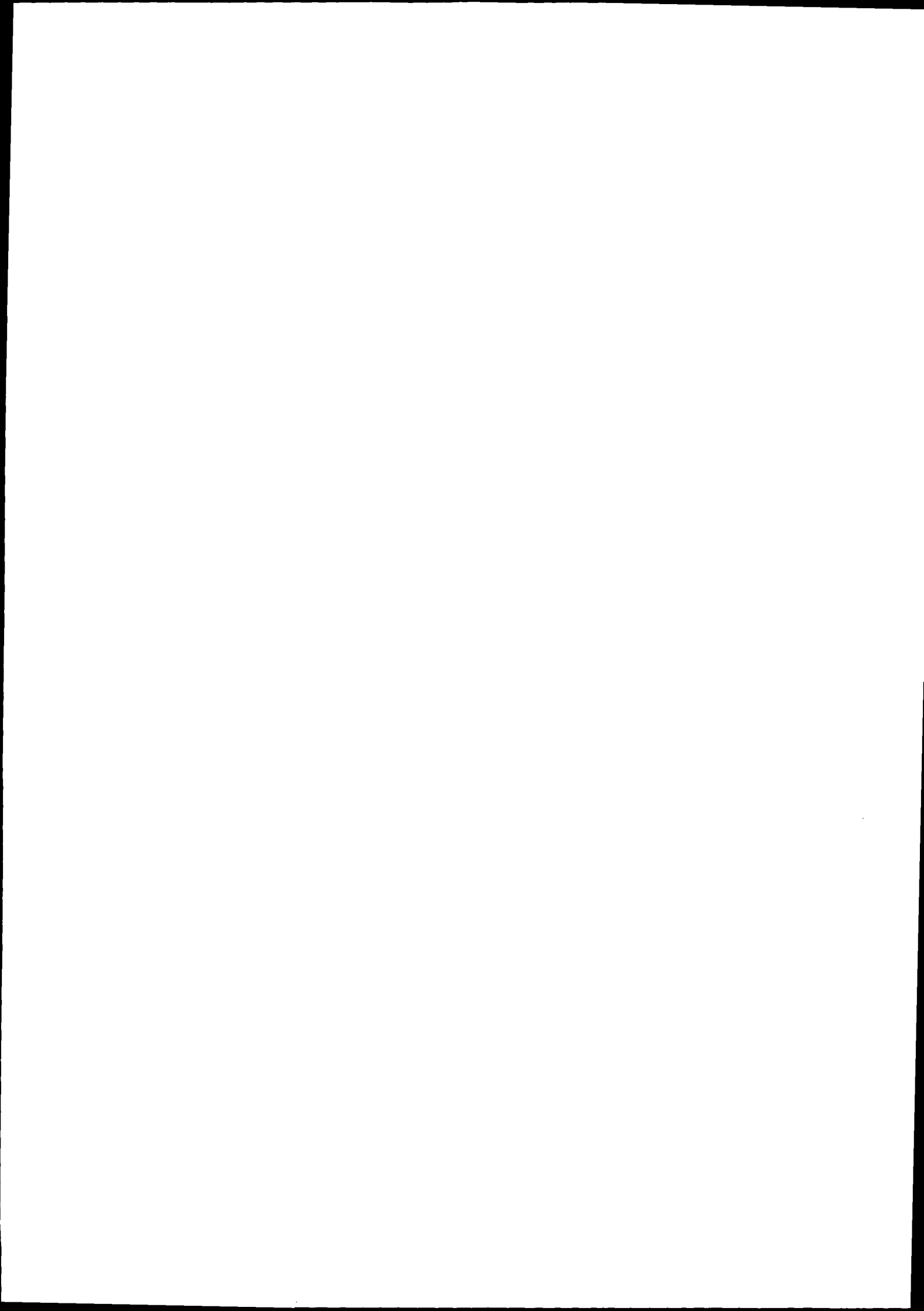
Bladet blev i august måned rundsendt til alle kommunale kulturudvalg samt Børne- og Kulturudvalget i Kommunernes Landsforening.

Vi ser frem til at præsentere vore ønsker om et stærkere statsligt engagement i digitaliseringen af landets arkivalier ved samrådet d. 26, og håber du har mulighed for at være tilstede.

Med venlig hilsen

Jens Erik Pedersen
Formand, SLA

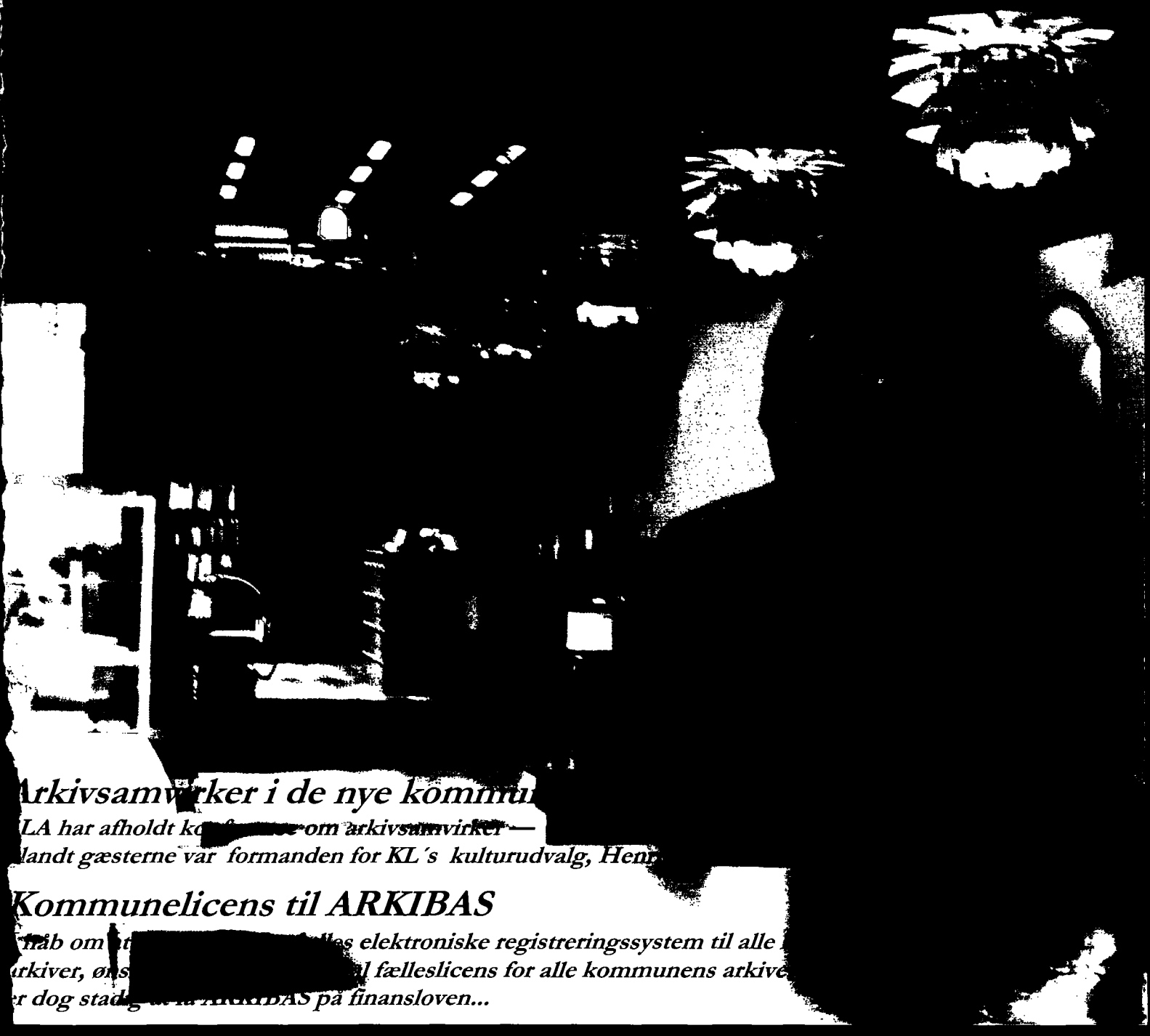

OmSLAget

SLA – Sammenslutningen af Lokalarkiver

Årgang 2007

Nummer 4

Arkivsamvirker i de nye kommuner

SLA har afholdt konferencer om arkivsamvirker —

blandt gæsterne var formanden for KL's kulturudvalg, Henning

Kommunelicens til ARKIBAS

Tråb om at kommuner skal tilbydes elektroniske registreringssystem til alle lokalarkiver, ønskes at opnå en fælleslicens for alle kommunens arkiver og er dog stadig i ARKIBAS på finansloven...

OmSLAget

Medlemsblad for SLA—
Sammenslutningen af Lokalarkiver
OmSLAget udkommer seks gange årligt

Sammenslutningen af Lokalarkiver organiserer og servicerer 410 arkiver i Danmark:

Andkærvej 19
7100 Vejle
Telefon: 75 84 08 98
e-mail: sla@lokalarkiver.dk
www.lokalarkiver.dk

Redaktion:

Jens Erik Pedersen, Jørgen Thomsen og Jakob Terp

Dette nummer af OmSLAget er trykt i 2700 eksemplarer og udsendt til KL og kulturudvalgene i landets 98 kommuner.

SLA's styrelse:

Formand: Jens Erik Pedersen, Them
Næstformand: Jørgen Thomsen, Odense Stadsarkiv
Styrelsesmedlemmer: Mogens Ejersbo, Frejlev, Nørholm og Sønderholm sogne; Randi Helming, Broager ; Jytte Raun, Dalum-Hjallese
Niels Løgager Nielsen, Åby-Åbyhøj
Hans Kruse, Kjellerup

Sekretariatsleder:

Jakob Terp

Forside:

SLA's arkivsamarbejdskonference den 25. maj fandt sted i den flotte kombinerede læsesal og foredragssal i Historiens Hus i Odense. Læsesalen er fælles for Lokalhistorisk Bibliotek og Odense Stadsarkiv og blev taget i brug i november 2006.

Blandt oplægsholderne var Henrik Larsen, formand for KL's Børne- og Kulturudvalg.

Indhold

- Side 3 **Formanden har ordet**
Jens Erik Pedersen skrev i Juli et Midt punkt i Morgenavisen Jyllandsposten om behovet for at få arkiverne på finansloven—vi skal have de sidste arkiver med på ARKIBAS
- Side 5 **ARKIBAS og Omegn**
v/ Morten Nielsen, Arkibas-Hotline
- Side 6 **Arkiverne i de nye kommuner: Har I lavet et arkivsamarbejde?**
SLA afholdt konference om kommunesamarbejde i Odense d. 25 maj
- Side 10 **Arkivsamarbejde: Hvordan?**
Hvordan man tager initiativ til og opretter, arkivsamarbejde i den nye kommune
- Side 12 **Kommunelicens til ARKIBAS**
Arkivernes elektroniske registreringssystem ARKIBAS skal udbredes mest muligt. Derfor ønsker SLA at indføre en kommunebaseret driftsafgift.
- Side 14 **En politiker kom forbi**
Den konservative kulturordfører, Jakob Axel Nielsen, på arkivbesøg i Nordjylland. Vi fik en snak med ham om arkivernes kulturpolitiske betydning.
- Side 17 **Når samlingen bliver til Guld**
Landsforeningen til bevarelse af foto og film har afholdt konference om kommerciel brug af offentligt ejede kulturminde
- Side 18 **Årsmødet 2007**
- Side 20 **Arkivernes Dag 10. Nov.**
Niels Løgager giver ide'er og inspiration til årets tema: "Mennesket i Arkivet"
- Side 22 **Hvis uheldet sker!**
Har arkivet en beredskabsplan?
- Side 24 **SLA's Kursusplan efteråret 07**

Lokalarkivernes vilkår bør harmoniseres

Det overordnede mål er at skaffe arkivernes elektroniske registreringssystem ARKIBAS en plads på finansloven. Indtil vi når dertil ønsker SLA, gennem indførelse af en kommunelicens for alle arkiver i en kommune, at arbejde på at udbrede ARKIBAS mest muligt og få de sidste arkiver i gang med den elektroniske registrering. Med teknologiens hjælp vil det om få år være muligt at formidle kendskabet til alle arkivalier i landet via internettet...

Vi mennesker elsker en god historie. At sætte vores samtid, vores gøremål og vores lokalområde i en kulturhistorisk kontekst. I en tid med materiel velstand og stadig større vægt på værdipolitikken oplever vi, særligt i de mindre lokalsamfund, at nyttilflyttere og turister ønsker at høre historien om den lokalitet de er kommet til. Hvem har boet i vore huse før os, hvornår fik byen elektricitet og hvornår lukkede og slukkede den gamle smedje? Vi lever i en tid der vil have historien med, og de mange informationer der tilsammen udgør et lokalsamfunds livstråd, bliver en stadig stærkere del af det enkelte menneske og den enkelte families kulturhistoriske identitet.

I Danmark har vi mere end 450 egns- og lokalarkiver. Størsteparten af disse er organiseret i SLA, Sammenslutningen af Lokalarkiver, som blev oprettet i 1949. Arkiverne udgør et netværk af dokumenter, billeder og levnedbeskrivelser, der i mange generationer fremover vil være til gavn og glæde for de mennesker der ønsker at knytte en historie til deres hjem, deres by og det sogn de er en del af.

Med de nye store kommunale enheder, mærker vi i SLA, at interessen for lokalområdet – det gamle sogn – atter blomstrer op. En kommune med

100.000 indbyggere er givetvis en rigtig god enhed at drive økonomi og service i. Men den er for stor til at give indbyggerne en følelse af et lokalt tilhørsforhold.

Derfor er det vigtigt, at vi blandt andet gennem landets mange egns- og lokalarkiver, sikrer at vi får samlet historien ind.

Men det er også vigtigt, at vi i kommunikationsteknologiens tidsalder får skabt rammerne for registrering og tilgængelighed, så arkivet udover at være et sted hvor man finder de håndgribelige beviser for historiens gang, også bliver formidlet elektronisk.

Siden 1990'erne har kulturministeriet gennem rigsarkivet bevilliget midler til til SLA, med henblik på udvikling af et nationalt arkivalie-registreringssystem, ARKIBAS. Med bevillingen har Kulturministeriet og Rigsarkivet sikret, at mere end 250 af landets arkiver i dag bruger det samme registreringssystem - en vigtig forudsætning for, at der på sigt kan udvikles et landsdækkende internetarkiv (ARKIBAS.dk), hvor den enkelte borger gennem sin PC kan finde frem til arkivalier fra ethvert arkiv i landet.

Udviklingen af ARKIBAS har været et stort og vigtigt skridt for harmoniseringen af måden vi i arkiverne registrerer vore arkivalier på. Men desværre oplever vi, at skønt vi nu opererer med 4. generation af systemet, er der fortsat rundt om i landet omkring 200 arkiver der ikke benytter det fælles registreringssystem. Oftest er det ikke viljen der mangler, men derimod de nødvendige midler.

For mindre end to millioner kroner om året, vil ARKIBAS kunne udbredes til samtlige lokalarkiver i landet. Og endskønt kommunerne viser en meget stor interesse og velvilje overfor arkivernes arbejde, er vi fra SLA's side overbeviste om, at en central bevilling er den rigtige måde at sikre en ensartet formidling af lokalområdernes kulturhistorie på.

SLA vil i den kommende tid kontakte folketingets partier og appellere til, at der i forbindelse med årets finanslovsforhandlinger afsættes penge til sikring af den fremtidige lokale kulturformidling. Det kan ske i form af, at staten går ind og bevilger det overskuelige beløb, der kan sikre, at alle landets arkiver - på linie med museerne - får adgang til ét fælles registreringssystem. Formidling af kulturhistorien er for vigtig til at den bør bero på kommu-

nerne aktuelle økonomiske situation. Det er en overordnet samfundsopgave, som vi fra SLA's side håber, at folketingets partier vil bevilge midler til i de kommende år ”

Ovenstående blev bragt som Midtpunkt i Morgenavisen Jyllands-Posten d. 1. juli 2007.

Selvom SLA's overordnede mål er at få ARKIBAS på finansloven, er det stadig vigtigt at vi her og nu gør hvad vi kan for at udbrede systemet mest muligt. For at undgå en uoverstigelig teknologikløft mellem arkiverne, er det vigtigt at få de sidste arkiver i gang med den elektroniske registrering.

Med udsendelsen af dette nummer af OmSLAget til de kommunale kulturudvalg og Kommunernes Landsforening, er det SLA's håb, at styrke dialogen mellem kommunerne og arkiverne. Et vigtigt fokuspunkt er, at ARKIBAS kommer på dagsorden i de kommende budgetforhandlinger, og at kommunerne har fokus på, hvilke formidlingsgevinster der ligger i at kunne præsentere kulturhistoriske fortællinger og dokumenter for internetbrugere over hele verden.

Jens Erik Pedersen

ARKIBAS og omegn

v/ Morten Nielsen - Hotline: 76 40 13 88 - nielsen@lokalarkiver.dk

Arkibas4-arkiv nr. 75

Den 25. april 2007 nåede Arkibas4 en milepæl i sin udbredelse, idet arkiv nr. 75 denne dag gik i drift. Jubilæums-arkivet blev Svinninge, og arkivets leder Trine Dester fik i den anledning overrakt et gavekort på et gratis Arkibas4-kursus, da hun deltog i Arkibas4-introduktionsdagen på Vartov i København den 6. juni.

Med den hastighed, hvormed arkiverne i øjeblikket tilslutter sig Arkibas4, forventer vi at runde det næste skarpe hjørne omkring årsskiftet 2007/2008. Hvem bliver Arkibas4-arkiv nr. 100?

Arkibas 4-præsentation i Vordingborg

Den 25. juni havde amtskonsulenten i det tidl. Storstrøms Amt, Marianne Rimmen Raasted, indkaldt til en præsentation af Arkibas4 i Vordingborg for interesserede arkiver i området. Målgruppen var arkiver, der bruger Arkibas3, samt arkiver, der registrerer på anden vis. Arrangementet viste sig hurtigt at være et tilløbsstykke, idet der deltog 17 arkiver. Det blev en god dag, hvor vi fik lejlighed til at præsentere Arkibas4, som det ser ud her og nu, og fortælle lidt om fremtiden. Vi fik nogle gode input med hjem, og det var indtrykket, at de fleste forlod arrangementet mere afklarede end de var, da de kom.

Er der andre steder i landet, hvor en kreds af lokalarkiver kunne være interesseret i en sådan præsentation af Arkibas4, så tøv ikke med at kontakte SLA. Vi skal bare bruge et lokale med PC med internetadgang og en projektor med storskærm. Og så er det gratis!

ArkibasForum

Den 3. september lancerer vi ArkibasForum, der skal være en hjemmeside for udveksling af informationer og meninger mellem Hotline og Arkibas4-arkiverne samt Arkibas4-arkiverne imellem. I første omgang var det planen, at der kun skulle være adgang for Arkibas4-arkiver, men på præsentationsdagen i Vordingborg den 25. juni udtrykte flere Arkibas3-arkiver ønske om, at det også kunne være interessant for Arkibas3-arkiver, der på

tænker at konvertere til Arkibas4, at få adgang til et sådant forum. Dette ønske er efterkommet, så hold øje med www.arkibasforum.dk, når den åbner den 3. september.

Arkibas 4 – Uddannelse

Som det fremgår andetsteds i bladet, så annoncerer vi d. 27. august på SLA's hjemmeside og på Arkibas4-forsiden efterårets Arkibas4-kursusprogram. Det betyder, at vi endelig langt om længe får mulighed for at få taget hul på at opfylde det store uddannelsesbehov, der er omkring brugen af Arkibas4.

I løbet af efteråret forventer vi ligeledes at kunne præsentere kursusprogrammet for første halvår af 2008.

Microsoft-programmer

Der har været en utilfredsstillende lang ekspeditionstid for de bestillinger på Microsoft-programmer, der er afgivet i første halvdel af 2007. Det skyldes, at vores aftale med Microsoft udløb medio april og derfor skulle fornyes. Mens denne proces stod på, var det ikke muligt for os at afgive bestillinger. Derudover kunne aftalen ikke fornyes elektronisk, men skulle underskrives på god gammeldags manér og sendes med sneglepost til Microsoft i Irland via vores danske forhandler. Den nye aftale var i hus primo juni, hvorefter vi bestilte licenserne og de tilhørende CD'er. Disse CD'er skulle komme fra Irland, men var ultimo juni endnu ikke dukket op. Efter at vi havde rykket vores danske forhandler viste det sig, at CD'erne faktisk var afsendt fra Irland, men ikke til Danmark, men derimod til Kazakhstan (!). Den 5. juli modtog vi endelig de længe ventede CD'er og gik derefter i gang med at kopiere dem, således at vi fremover vil kunne levere med 1-2 dages ekspeditionstid. De mange bestillinger, der lå og ventede, blev sendt ud medio juli og er forhåbentlig, når dette læses, i brug på arkiverne.

Arkiverne bør finde sammen i de nye kommuner

De enkelte arkivers vilje til at koordinere forhandlinger og ønsker til de nye kommuner, kan få stor betydning for det fremtidige samarbejde mellem arkiver og kommuner. I mange kommuner har arkiverne allerede etableret samvirker, der sikrer det enkelte arkivs selvstændighed, samtidig med at arkiverne taler med én stemme når de henvender sig til kommunen omkring budgetter og tilskud. SLA's seminar om arkivsamarvirker bragte inspiration og eftertanke til de fremmødte. Arkiver der ikke allerede har etableret kommunesamarvirker, opfordres til at sætte gang i processen. Snart starter budgetforhandlingerne i de nye kommuner. Det kan blive dyrt at komme for sent – særligt i kommuner med mange egns- og lokalarkiver.

Tekst: Jakob Terp ; Foto: Jens Henrik Pedersen

Lokalerne er blandt landets flotteste, når vi taler om stads- og lokalarkiver. I et af Odenses gamle klostre har byens stadsarkiv hjemme, og bygningen summer af fortællinger og historie. I disse smukke lokaler mødtes fredag d. 25. maj omkring 40 arkivfolk til SLA's seminar om arkivsamarvirker i de nye kommuner.

Eva Schmidt fra uddannelsesudvalget bød velkommen og startede med at understrege vigtigheden af, at landets 450 arkiver i tiden fremover kan samarbejde og koordinere kontakten til de nye store kommuner. I nogle af de nye kommuner er der mere end 15 lokalarkiver, og som det gentagne gange blev nævnt i dagens mange indlæg, kan vi i arkiververdenen næppe forvente, at kommunernes kulturudvalg får tid til at forholde sig til situationen i hvert enkelt arkiv.

Derfor er etablering af kommunesamarvirker, hvor det ikke allerede er sket, den vigtigste opgave for arkiverne i 2007.

I september måned går de nye kommunalbestyrelser i gang med de afsluttende forhandlinger om budgetterne for 2008. Og det er i denne sammenhæng, at det er vigtigt for arkiverne i en kommune at præsentere ønsker til budgetterne i samlet flok. Der er tale om små budgetposter for kommunen, men ofte livsnødvendige tilskud for arkivet. Og for mange vil det værst tænkelige scenarie være, at kommunen gennemtvinger sammenlægninger af små arkiver. For at undgå dette opfordres arkiverne til at finde hinanden og blive enige om, hvordan man sammen repræsenterer sine interesser og etablerer et samvirke, hvorfra ønsker og indspark til kommunens kulturpolitik kan formuleres.

Mange modeller for et kommune-samvirke

Dagens første gæster var repræsentanter for tre forskellige kommuner, der har det til fælles, at der er etableret arkivsamarvirker, enten før eller i forbindelse med kommunesammenlægningen.

Eva Schmidt, arkivleder i Odder og medlem af SLA's Uddannelsesudvalg, bød velkommen til konferencen

Blandt dagens oplægsholdere var formand for KL's børne- og kulturudvalg, Henrik Iarsen, der over en bred kam opfordrede til samarbejde mellem de lokale aktører på kulturområdet

Opfordringer og forslag til hvordan man skaber et godt arkivsamarvirke i de nye kommunale rummer, var mange. Her er det Kim Vurdal fra Museum Sønderjylland der giver råd og ideer til de fremmodte

Næstformand i SLA, stadsarkivar Jørgen Thomsen lagde vægt på respekten mellem store og små arkiver som vejen til succes i det kommunale samarbejde.

Odense Kommune fusionerede ikke med andre kommuner, og derfor har arkivsamarvirket allerede fungeret i adskillige år. Odense Kommune kan således bruges som eksempel på, hvordan samarbejdet mellem et stort stadsarkiv og en række mindre egns- og lokalarkiver kan foregå. Fra såvel Odense som Dalum-Hjallese lød det, at begge parter har stor glæde af samvirket, der dels sikrer arkiverne synlighed og repræsentation i forskellige kulturpolitiske sammenhænge, dels sikrer en fornuftig fordelingsnøgle i forhold til de bevillinger, Odense Kommune hvert år giver til arkiverne: Alle arkiver sikres et grundtilskud på kr. 4500. Derudover har det enkelte arkiv mulighed for at søge ekstramidler i forbindelse med særlige initiativer og events rundt om i lokalområderne.

I den nye Silkeborg Kommune har man etableret et arkivsamaråd mellem arkiver, der tidligere kun har haft et sporadisk samarbejde. Fra Kjellerup i nord til Them i syd, med Silkeborgs byarkiv place-

ret nogenlunde i midten. For borgerne i hver af de tre gamle kommuner, der i dag er blevet til Silkeborg Kommune, var det vigtigt at sikre deres egen historie og de arkivalier, de hver især har indsamlet og registreret gennem årene. Da der samtidig var rygter fremme om muligheden for fusioner, blev særligt de mindre arkiver opmærksomme på nødvendigheden af et arkivsamarbejde, hvor udgangspunktet var respekten for hinandens eksistensberettigelse. Arkivsamarvirket er endnu meget nyt, men alle har tiltro til, at netop det at have ét fælles organ, der har til opgave at kommunikere med kommunen, er væsentligt for det langsigtede mål: At bevare de enkelte arkiver i nærområderne, hvor følelsen af ejerskab sikrer, at der er lokale frivillige kræfter, der vil bære lokalområdets fortælling og kulturhistorie med ind i de kommende generationers bevidsthed. To mindre arkiver, der i årevis har ønsket sig ARKIBAS, fik som første oplevelse dette ønske opfyldt af den nye kommune.

Fortsættes side 8...

De sjællandske kommuner var repræsenteret af Marianne Rømmen Raasted, der er Vordingborg Kommunes koordinator for det nyetablerede arkivsamvirke

Fortsat fra side 7.....

På Sjælland har arkiverne i den nye Vordingborg Kommune ligeledes etableret et arkivsamvirke. Også her understreges det i samvirkets forrættningssorden, at hvert arkiv har egne vedtægter og egen leder. Her har man fastslået i vedtægterne, at medlemskab af SLA er en forudsætning for at kunne optages i samvirket. Dette punkt i vedtægterne er relevant i de fleste kommuner, men SLA-arkiverne bør være opmærksomme på den politiske gevinst, der kan ligge i at både stads- og lokalarkiver arbejder sammen inden for samvirket. Er der således et stort stadsarkiv i kommunen, som p.t. ikke er medlem af SLA, bør det overvejes at etablere et samvirke der åbner mulighed for et tvær-organisatorisk samarbejde arkiverne imellem.

I flere tilfælde er det fra kommunens side et krav, at arkiverne for at få del i de kommunale tilskud, skal organiseres i SLA. Organiseringen opfattes ofte som et garantistempel for det arbejde der gives bevillinger til, idet SLA jo gennem bevillinger fra kulturministeriet og Rigsarkivaren, er garanten for at vedtægterne og kursusudbuddet for de mange frivillige er i orden.

I alle tre ovennævnte eksempler på kommunale arkivsamvirker, er kommunen repræsenteret i den styrelse der forestår kontakten mellem arkiverne og kommunen. Denne foranstaltning kan være praktisk derved, at bevillinggiverne har fingeren på

Det var en af de få varme dage i sommeren 2007. Deltagerne slukker tørsten og får en bid brød inden næste ophæg i læsesalen på Lokalhistorisk Bibliotek i Odense, der før reformationen rummede byens kloster

pulsen i forhold til aktiviteter og initiativer, der ligger bag ansøgninger om bevillinger, ligesom kommunens følelse af ejerskab til et frivilligt drevet arkiv, sikres.

Bibliotekerne: Vi vil samarbejde

I den nye kommunale virkelighed kommer der mere lokal fokus på kulturpolitikken – bl.a. fordi budgetterne med de nye enheder er blevet større. Den rolle, som amterne tidligere spillede inden for kulturpolitikken, er ligeledes lagt over i kommunerne. Derfor kan man også overveje at etablere samarbejde med andre aktører på kulturområdet – f.eks. bibliotekerne. Opfordringen til et sådan samarbejde skortede det ikke på ved dagens seminar. Næstformand i Danmarks Biblioteksforening, bibliotekschef Lone Knakkegaard, inviterede til et bredt kulturpolitisk samarbejde mellem arkiver, museer og biblioteker. Et samarbejde der, som hun udtrykte det, er den bedste mulighed for at give borgerne de bedste kulturtilbud. Et indlæg, der må fortolkes som en klar opfordring til arkiverne om at tage public-service brillerne på, når indsamlet og registreret materiale skal formidles til medborgere i nær- og lokalområdet. Ligeledes omkring åbningstider var opfordringen klar: Vi skal matche moderne menneskers behov, f.eks. ved at have åbent, når de besøgende ønsker at bruge os.

En gammel kending i arkivredse—tidl. Sekretariatsleder i SLA, Susanne Conradsen, er nu arkivkonsulent i Ny Vejle Kommune, hvor hun koordinerer samarbejdet mellem kommunens 16 arkiver

Bibliotekerne bød op til samarbejde med museer og lokalarkiver—her er det næstformand i Danmarks Biblioteksforening, Lone Knakkegård, i snak med Jørgen Thomsen, SLA

Margit Bagger, Hadsten, kunne på baggrund af arbejdet med at etablere et arkivsamarvirke i Lørrskov Kommune, berette om både glæder og besværligheder i samarbejdet mellem arkiver der kommer fra forskellige kommuner med hver deres traditioner for samarbejdet mellem arkiver og kulturudvalg

KL: Engagement giver indflydelse

Henrik Larsen er formand for børne- og kulturudvalget i Kommunernes Landsforening og har i denne egenskab fingeren på pulsen i forhold til kommunernes politik over for de mange lokalt forankrede kulturinstitutioner, herunder arkiverne. Det var derfor naturligt at han var inviteret til at deltage i dagens debat.

I naturlig forlængelse af udmeldingen fra bibliotekerne opfordrede Henrik Larsen til en god og fordomsfri dialog mellem de forskellige lokale aktører på kulturområdet:

”Vi har fået større enheder, og dermed også større økonomisk styrke. Kombineret med flere og mere selvstændige kulturudvalg, åbner udviklingen op for nye muligheder, som aktørerne inden for kultur og fritid kan få stor gavn af. Kommunerne har syv-doblet kulturbudgetterne siden 1990, og det er en udbredt opfattelse, at kulturområdet er det kit, man kan binde de nye kommuner sammen med”, lød det fra Henrik Larsen.

Kort sagt: For de lokale aktører der engagerer sig, er der masser af muligheder i samarbejdet med kommunerne. Om lokalarkiverne specifikt understregede Henrik Larsen, at kommunerne sætter stor pris på den indsats der gøres af frivillige og

foreningerne. Der er fokus på at frivilligheden medfører stor variation i den service arkiverne kan tilbyde. Blandt andet derfor lød opfordringen til arkiverne: Indgå i samarbejde og dan partnerskaber så I møder kulturudvalget og byrådet i en samlet repræsentation.

”KL betragter arkiverne som en meget vigtig del af både den nationale og den lokale kulturarv, og bl.a. er der en del opmærksomhed omkring den elektroniske arkivering, som forventes at være i centrum i de kommende år. Derfor er det vigtigt, at der i de nye kommuner etableres et konstruktivt samarbejde mellem de frivilligt forankrede og de kommunale arkiver”, lød konklusionen fra KL's kulturudvalgsformand.

SLA vil som opfølgning på konferencen om arkivsamarvirke fortsætte med at følge op på kontakterne til såvel kommunerne, KL, kulturpolitikere på Christiansborg og de øvrige aktører på kulturområdet. Som talerør for landets egn- og lokalarkiver er det vigtigt, at vi også i de kommende år sætter fingeraftryk på debatten og samarbejds mønstret mellem arkiver, kommuner og de øvrige aktører på kulturområdet, herunder museer og biblioteker.

LÆS MERE: "HVORDAN GØR MAN" – artikel til inspiration for jer der skal i gang med at skabe et arkivsamarvirke – se side 10

Etablering af arkivsamvirke i kommunen:

Hvordan gør man?

Hjemmebag eller det, der ligner, har altid været genvej til en god stemning. Men mindre kan ofte gøre det. Rygtet vil vide eksempelvis vide, at de fleste af Anker Jørgensens legendariske/berygtede august-forlig i 1970'erne, blev skabt med gul citron-halvmåne i maven på de implicerede forligsparter.

Når det gælder etablering af et arkivsamvirke mellem arkiver i samme kommune, vil vi fra SLA's side anbefale en hvilken-som-helst ingrediens, der kan skabe fælles fodslag og ånden af en fælles sag i den dertil indbudte kreds. Det handler om, at arkiverne på én gang skal sikre deres selvstændighed og fortsatte eksistens, men også sikre det samarbejde, det kræver at løbe så store administrative enheder op, som vi taler om i forbindelse med de nye kommuner.

Punkt 1: Diskuter baggrunden for Arkivsamvirket

Et samvirke vil altid afføde en diskussion, der går på om arkivet skal afgive sin selvbestemmelse versus det hensigtsmæssige i at kunne stille med én repræsentation i en politisk-økonomisk forhandling. Og dette punkt vil sandsynligvis også komme på dagsordenen når arkiverne mødes for at drøfte det fremtidige samarbejde.

En vigtig ting at huske på er, at det over for kommunen er et meget positivt signal, at I vælger at tilpasse arkivernes organisering til den nye kommune. I nye politiske institutioner – som kommunerne jo er – er der altid en vis pionerånd og en stolthed over at bygge den nye enhed op. Det vil sikkert også gøre sig gældende i jeres kommune. Ævl

Mange arkiver henvender sig til SLA og efterlyser en opskrift på, hvordan man i praksis etablerer et arkivsamvirke i den nye kommune. Svaret er, at der er mange forskellige måder at gøre det på. Gensidig tillid, samarbejde arkiverne imellem og inddragelse af kommunens kulturforvaltning, er dog kodeord der går igen i de fleste kommuner hvor der er etableret et arkivsamvirke. Her følger nogle råd, vigtigst af alt er dog den fordomsfrie, fremadrettede dialog.

og kævl, der minder kulturudvalgets medlemmer om, at der rundt om i lokalområderne findes modstand mod den nye kommune, fremmer næppe arkivets sag.

Endelig er det vigtigt at huske på, at med de nye kommuner, er kulturpolitikken flyttet med ud i det kommunale led. Det er altså både et større, men også et mere pengestærkt kulturudvalg, I skal forhandle med. Det handler nu om mere end penge til pigespejderne og den lokale go-cart bane. Der er plads til visioner og kulturarv i de nye kommuner. Hvilke ønsker vil det være naturligt at fremføre overfor kulturudvalget? Husleje og kontingenter er selvfølgelig udgiftsposter. Men hvad med midler til uddannelse, kurser og ARKIBAS? I har masser af gode argumenter at finde sammen om.

Punkt 2: Hvilken type samvirke ønsker I?

Vi ser store forskelle i den måde kommunale arkivsamvirker vælger at organisere sig på, men oftest ses i samvirkets vedtægter en påpegning af, at samvirket består af et antal selvstændige arkiver, der med etablering af samvirket ønsker at samarbejde inden for kommunegrænsen, og som udpeger en fælles repræsentation i forhandlinger med kommunen. Har I et stadsarkiv i kommunen, vil der ofte fra politisk side være krav om, at stadsarkivet skal lede kommunens samlede arkivarbejde, men dette forhindrer ikke de mindre arkiver i at opretholde en reel selvstændighed. Politikere og stadsarkivarer er nemlig helt bevidste om, at følelsen af ejerskab til det lokale arkiv er det, der skaber tilgang af frivillig arbejdskraft rundt om på arkiverne. Selv om der i kredsen af arkiver bliver enighed om,

hvordan I gerne vil udmønte jeres samvirke, må I fra starten være forberedt på, at kommunen vil kræve en form for indflydelse, og måske mere end I er vant til. Men med indflydelse følger som bekendt forpligtigelse, og hvis denne udmønter sig i bevillinger til en fornuftig drift af arkivet, vil de færreste vel græde over det?

Diskuter fordomsfrit fordele og ulemper ved samvirket. Måske skal der sluges en kamel hist og pist, men i de fleste tilfælde vil I nok blive enige om, at det i det mindste på længere sigt vil være en fordel med et samvirke eller samråd i kommunen.

Under alle omstændigheder er det meget vigtigt, at I har ryddet eventuelle interne uenigheder af vejen inden I inviterer jer selv til møde med kommunen. Arkiverne i den nye kommune bør fremstå som en organiseret enhed, der møder op med til dialogen med kommunen med en samlet ønskeliste og en fælles dagsorden. Hvis dette udgangspunkt ikke er til stede, er I en svag forhandlingspartner, og jeres mulighed for at sætte dagsorden formindskes.

Punkt 3: Hjemmearbejdet

Det er vigtigt at lægge budgetter frem og få kortlagt, hvilke bevillinger I hver især har fået i de gamle kommuner. Det samlede beløb må være det, der minimum ansøges om til kulturudvalget i den nye kommune. Undgå at diskutere fordeling af kommende midler på dette tidspunkt. Sådanne diskussioner kan ødelægge stemningen mellem jer, der skal tale med én stemme over for bevillingsgiverne. Kortlæg i stedet, hvem der har fået mest, og hvem der har fået mindst. Er det realistisk, at alle i fremtiden kan få det samme, som de bedst stillede har fået hidtil? Måske! Men indstil jer på at der sker en vis udjævning af de hidtidige bevillinger. Diskuter hvilke argumenter I kan fremføre over for kommunen i forhold til at få løftet niveauet for de arkiver der har haft færrest midler hidtil: Er der arkiver i kommunen som endnu ikke er tilknyttet ARKIBAS? Ønsket om, at alle kommunens arkivalier registreres på samme måde, vil sandsynligvis blive positivt modtaget i kulturudvalget.

På samme måder er bevillinger til kurser og deltagelse i SLA's årsmøde - for på den måde at skabe og vedligeholde netværk inden for arkiververdenen - relevante ønsker som kommunen ofte vil se en fordel i at imødekomme.

Punkt 4: Kontakt kommunens kulturudvalg og kulturforvaltning

I skal nu tage kontakt til kulturforvaltningen eller medlemmer af det nye kulturudvalg og orientere

om initiativet til et arkivsamvirke.

Med et ønske om en aktiv dialog med kommunen er I med til at sætte arkiverne på den kommunale dagsorden. Hav både en ønskeseddel samt gode forslag og argumenter med, f.eks. samarbejde mellem arkiver og de lokale folkeskoler m.v.

Indstil jer på, at arkivsamvirket også skal give plads til repræsentanter for kommunen, ligesom forslag til vedtægter for et arkivsamvirke skal godkendes af kommunen. Derved har I en samarbejdspartner, som har haft indflydelse, og således også føler en forpligtigelse over for det fremtidige samarbejde.

I mange kommuner vil kommunen i praksis være inde over fra første færd, da der indgår kommunearkiver i kredsen af samarbejdende arkiver. For frivilligt ledede egns- og lokalarkiver kan dette være en udfordring, men fokuser på mulighederne frem for begrænsningerne.

Punkt 5: Når samvirket er etableret

Når arkiverne og kommunen er endes om evt. vedtægter, retningslinier og forretningsorden for det kommende arkivsamvirke, er grundstenene til et konstruktivt samarbejde mellem kommunens arkiver forhåbentlig lagt. Når det gælder kommunesamarbejde mellem arkiverne, lyder opfordringerne samstemmende: Tænk langsigtet. Det er ikke sikkert, at samvirket her-og-nu ligner noget, der er til fordel for det enkelte arkiv. Til gengæld kan samvirket medvirke til at sikre de enkelte arkiver overlevelse i en ny kommunal virkelighed. Alternativet kan i yderste konsekvens blive en række tvangsfusioner mellem egns- og lokalarkiver. For politik handler jo som bekendt grundlæggende om fordeling af ressourcer.

I arkiververdenen ved vi, at det lokale ejerskab er alfa og omega i forhold til rekruttering af arkivledere og andre frivillige. Derfor opfordrer vi til, at det i vedtægter og retningslinier fremgår, at samvirket som udgangspunkt respekterer, at de deltagende hver især er selvstændige arkiver. Prisen for selvstændigheden kan vise sig at være krav fra kommunens side om f.eks. større samarbejdsflader mellem arkiver og andre kommunale aktører, herunder folkeskolen m.fl. Ofte vil disse tiltag bidrage positivt til arkivets synlighed og formidlingsarbejde, og det er endda set, at der følger økonomi med kravene...

Skulle der i løbet af den forudgående proces være røget en finke eller to af panden i diskussioner og forhandlinger, anbefaler vi som nævnt i starten af denne artikel: Tag lidt hjemmebak med...

SLA's styrelse foreslår ny Arkibas-licensstruktur i kølvandet på kommunalreformen:

Kommunelicens til ARKIBAS?

Når arkiverne skriver ønskesedler i forbindelse med efterårets budgetforhandlinger i kommunerne, vil ARKIBAS-4 stå højt i mange kommuner. Derfor er det vigtigt, at vi i arkiververdenen kender vores besøgelsestid og justerer ARKIBAS' prisstruktur, så den ikke står i vejen for en konstruktiv dialog med byrødder og kulturforvaltninger. Samtidig er det vigtigt, at den nye kommunale struktur, hvor de nye kommuner typisk har flere arkiver end de gamle, ikke kommer til at stå i vejen for udbredelsen af ARKIBAS og dermed også for muligheden for i fremtiden at opnå en internetbaseret formidling af oplysninger om de arkivalier, der er samlet i landets 4-500 lokalarkiver.

Af Mogens Ejerbo, Jørgen Thomsen og Jens Erik Pedersen, SLA's forretningsudvalg

Det er SLA's målsætning at sikre et mangfoldigt og solidt netværk af egns-, lokal- og kommunearkiver i Danmark. Der skal være plads til såvel de professionelt drevne stads- og byarkiver som til de mindre og typisk frivilligt drevne foreningsarkiver.

I disse år begynder de internetbaserede søgesystemer for alvor at banke på. Vi er meget tæt på færdiggørelsen af ARKIBAS-4, og det er hensigten umiddelbart efter færdiggørelsen at komme i gang med realiseringen af planen om ARKIBAS.DK, som for alvor vil kunne gøre arkivregistreringen og den dertil knyttede formidling af registreringen tidssvarende. Hvis ikke der i årene fremover skal opstå store teknologiske kløfter mellem de registrerings- og formidlingsredskaber, landets arkiver har til rådighed, er det nu, vi skal gå i aktion. Med forslaget om et kommunebaseret licenssystem – som for første gang blev drøftet på kredsmødet i april 2007 - håber SLA at fremskynde udbredelsen af Arkibas yderligere og at opgradere de eksisterende brugere til de nyeste versioner af registreringssystemet. Målet er, at de næsten 300 arkiver, der i dag bruger Arkibas-3 til registrering, opgraderes til version 4 hurtigst muligt (og så hurtigt, vi kan overkomme det), og at arkiver, der endnu ikke er gået i gang med den elektroniske registrering, hjælpes i gang.

Mange arkiver i hver kommune

I flere af de nye, store kommuner findes der både 5, 10 og 15 lokalarkiver. Gennemsnittet er 4,5 med

en stor geografisk spredning mellem hovedstadsområdet (1 arkiv pr. kommune) og Nordjylland (6,7 arkiver pr. kommune). På trods af, at alle politiske pile viser, at arkivernes eksistens også i fremtiden er både ønsket og berettiget, vil det være svært at få de lokale kulturpolitikere til at forholde sig til 10 forskellige arkivers ønske om at få bevilget en ARKIBAS-4 licens til den nuværende pris. Derimod vil de fleste kommuner kunne forholde sig til et samlet ønske fra arkiverne om at blive tilsluttet én kommunelicens. Hertil kommer, at vi med den organisatoriske splittelse in mente, som vi desværre har oplevet, skal gøre vort yderste for at sikre, at alle landets lokalarkiver har adgang til at bruge det fælles registreringssystem, som er udviklet med støtte fra Kulturministeriet. Og endelig har vi i SLA's styrelse kunnet se, at mange arkiver ud over landet var ved at slutte sig sammen formelt set, men næppe reelt – og først og fremmest ud fra et ønske om at spare på henholdsvis SLA-kontingent og ARKIBAS-licenser. Det er vi som styrelse naturligvis nødt til at tage alvorligt.

Det er på denne baggrund, at SLA ønsker at give arkiverne mulighed for – foreløbig i en toårig periode – at vælge mellem det nuværende licenssystem til ARKIBAS-4 og en kommunelicens, der gælder for alle arkiver i en kommune. Styrelsen har besluttet at forelægge årsmødet et forslag, der gerne skulle give principiel tilslutning til ideen. Og bliver forslaget vedtaget, vil vi altså kunne tilbyde hver kommune en samlet "pakke" omkring indkøb og drift af AR-

KIBAS-4. Samtidig vil det formentlig blive en del af pakken, at SLA-arkiver i de kommuner, der tegner en driftsaftale, får stillet den DOS-baserede ARKIBAS-3 gratis til rådighed. Alt sammen for at styrke udbredelsen af registreringssystemet.

Med en kommunelicens er vejen banet for, at alle arkiver kan komme med på det registrerings- og formidlingsteknologiske højhastighedstog, der ellers på sigt kan blive en trussel, der sejler de små arkiver agterud.

En kommunelicens vil styrke arkiverne i forhandlingen med kommunen

En tillægsgevinst ved en fælles kommunelicens er, at de mange nye arkivsamvirker rundt om i kommunerne får gode argumenter på hånden, når der skal søges bevillinger i kulturudvalget. Opgradering til den internetbaserede ARKIBAS-4 og scene ARKIBAS.DK kan være de argumenter, der giver kommunerne billedet af fremsynede arkiver, der på det formidlingsmæssige område har en god PR-værdi at tilbyde kommunen.

Kan vi således levere visionerne og den software, det kræver at løfte formidlingsindsatsen ud over kommunegrænsen, har de enkelte arkiver og det enkelte arkivsamvirke gode kort på hånden i forhold til at søge midler til f.eks. opgradering af PC- og DVD-udstyr, der kan forevige gamle smalfilm og VHS-materiale fra lokalområdet.

Kommunedriftsafgiften tænkes indført som et frivilligt tilbud til de kommuner, hvor interessen er til stede. De arkiver, der ønsker det, kan forblive i den nuværende ordning i de næste to år, hvorefter ordningerne vil blive evalueret. I praksis vil den nye licensstruktur betyde, at de fleste kommuner for små penge vil kunne få de sidste arkiver med på ARKIBAS-4.

De politiske signaler er vigtige!

I arkiververdenen står vi ved en teknologisk skillevej. Teknologien omkring registrering og formidling udvikler sig med en hast, der gør det nødvendigt for os at udbrede og optimere brugen af ARKIBAS mest muligt. Derfor mener vi i SLA's styrelse, at det er nødvendigt at tage de store briller på og dermed også give tilbud på at etablere en licensstruktur, der fokuserer mere på den politiske virkelighed og ønsket om udbredelsen af ARKIBAS end på historikken. Det kan jo virke underligt for arkiver, der i sin tid betalte fuld pris for ARKIBAS-3, at systemet nu nærmest foræres væk, men det er jo med ARKIBAS som med al anden teknologi, prisen falder med alderen. Således også med den efterhånden bedagede, DOS-baserede ARKIBAS-3.

Det vil være urealistisk at tro, at kommunerne vil bevilge kr. 23.600 plus årlige driftsgebyrer for, at hvert egns- og lokalarkiv i landet kan komme på ARKIBAS-4. Omvendt risikerer vi som nævnt, at de små arkivers eksistensberettigelse drages i tvivl, hvis det teknologiske gab mellem arkiverne bliver for stort.

Forslaget om at lancere den nye etableringslicens og den kommunale driftsafgift skal ses i lyset af det nye kommunale landskab og behovet for at fastholde arkivernes organisatoriske sammenhængskraft. Som bestyrelse føler vi, det er vores ansvar at tilbyde en finansieringsmodel, der imødegår de udfordringer, som vi allerede nu ved, at fremtiden bringer, og samtidig fastholder SLA i rollen som den centrale politiske aktør på arkivområdet.

Styrelsen vil således i forlængelse af den mundtlige beretning på generalforsamlingen den 15. september bede om medlemmernes opbakning til forslaget om en frivillig, kommunebaseret licensordning. Den formelle beslutning om selve prisstrukturen hører til i SLA's anpartsselskab, men det vil være af stor betydning at høre medlemmernes mening om det principielle i forslaget om en kommunelicens på årsmødet.

Styrelsens forslag til Kommunelicens

Hvis der i en kommune er betalt fuld pris for én ARKIBAS-4 licens, kan alle arkiver i kommunen benytte ARKIBAS-4.

Licensaftalen er betinget af, at kommunen samtidig betaler et årligt driftsgebyr for ARKIBAS-4. Driftsgebyret består af to dele:

- Et **grundgebyr** på kr. 4000 for kommuner med mere end ét arkiv (herunder arkiver med filialer), og kr. 2000 for kommuner med ét arkiv.
- Et **indbyggergebyr** på 12 øre pr. indbygger. Kommunens indbyggertal rundes ved beregningen op til nærmeste 5000.

For arkiver der ikke er medlem af SLA, betales derudover kr. 1000 pr. arkiv.

Alle priser er eksklusiv moms.

Hvis forslaget vedtages, træder det i kraft d. 1.1.

En politiker kom forbi:

”Kultur handler om almindelige menneskers historie”

Vi kender ham fra TV' når det handler om skat, arbejdsmarked og uenighed mellem de store partier på Christiansborg. Men Jakob Axel Nielsen er ligeledes Det Konservative Folkeparti's kulturordfører, og i den egenskab inviterede SLA ham på arkivbesøg hos arkivleder Peter Jørgensen, Lokalarkivet for Ellidshøj, Godthåb og Svenstrup Sogne, syd for Aalborg.

Tekst og foto: Jakob Terp

Kaffen er knapt skænket, før vores politiske gæst ufrivilligt afslører det, som alle arkivfolk ved, men som gæsten selv altid overraskes over: At det er umuligt at træde ind på et lokalarkiv uden straks at falde over et spændende kort, en mappe med bilag fra en af områdets hedengangne virksomheder eller kilder til belysning af en historie, man i forvejen ved en smule om. Og Jakob Axel Nielsen er ingen undtagelse:

”Man kunne jo bruge en hel sommerferie her”, lyder det muntert fra den konservative kulturordfører, mens han studerer de velbevarede luftfotografier af byerne Godthåb og Svenstrup. Det foregår på Lokalhistorisk Arkiv for Ellidshøj, Godthåb og Svenstrup Sogne, en halv snes kilometer syd for Aalborg. Arkivleder Peter Jørgensen, der siden 1965 har stået i spidsen for arkivet, er inde i detaljerne og kan finde og uddybe svarene på de spørgsmål, som mødet med fortiden afstedkommer.

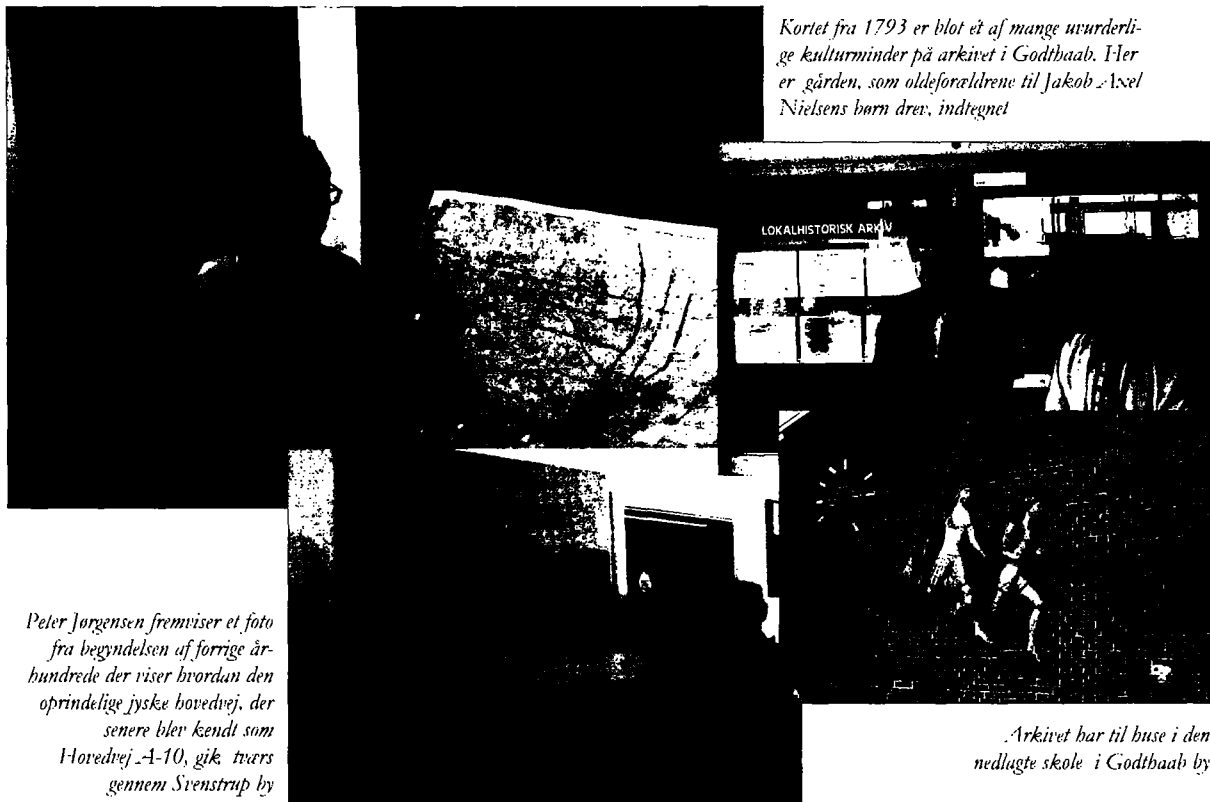
Det viser sig hurtigt, at Jakob Axels Niensens to døtre har aner tilbage til den gamle sognekommune, idet pigernes oldeforældre på mødrende side, Anton og Sarah, har boet et langt liv på egnen. Og jo, dem kan Peter Jørgensen også huske. Om han lige har arkivalier der kan sætte historien i perspektiv, vil han vende tilbage til - og hvis politikerens ligefrem bliver sommeren over, så...

Men én ting er drøm, et andet virkelighed. Som i arkivverdenen kan disse to elementer heller ikke altid kombineres i en politikers verden, og en folketingsmands sommer er fyldt op med partiarrangementer, sommergruppemøder, udvalgsmøder og ferie med familien. Så de tilbunds gående arkivstudier må vige for andre opgaver, men det gør ikke interessen mindre.

Et vigtigt stykke af forenings-Danmark

Danskernes vilje til at indsamle og formidle egen historie, både på nationalt og lokalt plan, er ifølge Jakob Axel Nielsen et af vore bedste og mest konstruktive kulturtræk:

”Vi danskere er på en meget positiv måde optagede af vores egen historie og vort lands udvikling gennem tiderne. Det skyldes selvfølgelig, at vi er et gammelt og forholdsvis traditionsbundet samfund, hvor befolkningen kan virke meget ens for udefrakommende. I en globaliseret tidsalder, hvor verden i stigende grad vokser sammen, er det for mig som konservativ politiker meget vigtigt, at vi i en lille nation som den danske, indsamler og bevarer så meget om nutiden som overhovedet muligt. Det sikrer, at også kommende generationer af danske børn gives muligheden for at finde deres slægt, deres

Kortet fra 1793 er blot ét af mange uvurderlige kulturminde på arkivet i Godthåb. Her er gården, som oldeforældrene til Jakob Axel Nielsens børn drev, indtegnet

Peter Jørgensen fremviser et foto fra begyndelsen af forrige århundrede der viser hvordan den oprindelige jyske hovedvej, der senere blev kendt som Hovedvej A-10, gik tværs gennem Svenstrup by

Arkivet har til buse i den nedlagte skole i Godthåb by

historie og de mange fortællinger om livet i fortiden, som vi finder på landets arkiver”.

Behovet for arkivernes lokale forankring er Jakob Axel Nielsen ikke i tvivl om:

”Kultur handler jo om almindelige menneskers historie, og den overleverer vi bedst i de omgivelser hvor historien fandt sted. Og der er for mig ingen tvivl om, at det, der gør det spændende at komme på arkivet her i Godthåb, netop er at jeg så faktisk – i bogstaveligste forstand - står midt i den historie, jeg kommer for at undersøge nærmere”.

Byen skal fortælle en historie

”Og vi lever jo mere end nogen sinde før i en tid, hvor alt omkring os skal formidle en god historie, det indenfor markedsføring, i vores tilgang til arbejdsmarkedet – og ja, sågar indenfor politik ser vi tendensen til den trend, der kaldes ”storytelling”. Altså at billedet af vores politik skal være så fyldigt og nuanceret som muligt, samtidig med at vi kun har syv sekunder til at formidle den på. Set i det lys, kan lokalarkiverne jo levere en vare som alle lokalsamfund skal bruge fremover: historien og fortællingen om denne egn, denne by, det hus du overvejer at købe, eller de virksomheder, der gen-

nem årene er startet, lukket og de, der stadig eksisterer. Det vil i stigende grad blive noget, nye tilflyttere vil efterspørge – ja, måske endda kræve, af det lokalområde, som de overvejer at slå sig ned i – at det kan levere en historie. Det er en naturlig konsekvens af, at vi lever i et samfund i forandring, vi har brug for at kunne stoppe op og reflektere over meningen med det travle liv, vi lever – og her er historien med til at give os en forklaring”.

Er der noget særligt ved den tid vi lever i lige nu, som efter din mening gør den særlig bevaringsværdig?

”Det er vores tid, og derfor er det os nulevende, der har ansvaret for at overlevere historien. Vi kan lære meget af historien, den sætter vores nutid i relief og giver os perspektiver til at analysere fremtiden med. Men specifikt for vores tid er der jo slet ingen tvivl om, at udviklingen indenfor landbruget siden 1970'erne og overgangen fra industri- til informationssamfund, indebærer så store omvæltninger, at der er al mulig grund til at overlevere så meget historie som muligt til eftertiden. Om tre hundrede år skal den tids forskere og almindelige borgere have mulighed for at vurdere baggrunden for, at vi handlede som vi gjorde. Både globalt, regionalt og lokalt”.

Det der med at være dansker – er det noget der har med

fortsættes side 16.....

Fortsat fra side 15....

arkivalier at gøre? Der er vel arkiver i alle lande...

"Fuldstændig korrekt, og jeg tror egentlig ikke, at tilbøjeligheden til at samle fotos, kort og papirarkivalier og andre effekter sammen til bevarelse for eftertiden er noget specielt, vi kun ser i Danmark. Men vi kan jo se fra verdenshistorien, at de steder hvor den kulturelle homogenitet er stærk, er bevarelsen af historien meget opprioriteret. Og danskerne er jo et meget homogent folk, der naturligt nok ønsker at bevare historien for eftertiden"

Arkivalier på nettet

Har Danmark brug for en egentlig arkivpolitik i.f.t. de små arkiver?

"Lad mig vende spørgsmålet på hovedet: Eksisterer en sådan politik ikke allerede? I er 415 arkiver i SLA – i øvrigt et godt eksempel på, at vi i Danmark har en meget stærk foreningskultur. Og igen: Kultur handler om almindelige menneskers historie, og hvem fortæller den bedre end jer, lige her hvor tingene foregik og foregår? Men jeg fornemmer naturligvis, hvor du vil hen med dit spørgsmål, og jo, hvis det er nødvendigt for at give kommunerne de rammer, der skal til for at kunne levere de bedste og mest fordelagtige kulturtilbud til borgerne, så skal staten gå ind og lovgive, inden for ansvarlige økonomiske rammer, naturligvis. Men jeg fornemmer, at der allerede er rigtig megen velvilje over for arkiverne og SLA rundt om i kommunerne, så jeg er helt tryk ved at lade kommunerne styre den lokale arkivpolitik. Et enkelt sted mener jeg dog, at der kan være behov for, at vi fra statens side går ind i en diskussion om fremtiden: Hvis vi på et tidspunkt skal have "digitaliseret" arkivalierne (EDB-registrering, red.) og lagt dem til fri tilgængelighed på internettet, kan vi få brug for ensartede registreringsprogrammer. Det kunne være en opgave for Kulturministeriet og Rigsarkivet, eventuelt sammen med SLA og andre relevante organisationer, at sikre den fortsatte udvikling af et fremtidssikret søgesystem. Og jeg forstår jo at det arbejde faktisk allerede er i gang (det fremtidige arkibas.dk, red.). Men jeg er slet ikke inde i teknikken på det område og kan kun formulere nogle målsætninger. Som kulturpolitiker er min målsætning selvfølgelig også at sætte fokus på *formidlingen* af den kulturarv, som arkiverne ligger inde med".

Arkivønske: Uddannelse og faglig hjælp

Peter Jørgensen skal lige vise Jakob Axel Nielsen en af arkivets stoltheder, et kort over Godthåb Sogn fra 1793, udarbejdet i forbindelse med jordreformerne, og med angivelse af de oprindelige udflyttergårde og markskellene. For en gæst, der interesserer sig for, og er inde i den lokale geografi, er sådan et kort en ren lækkerbissen. Angivelse af gamle hulveje, gårdenes beliggenhed m.v. Alt sammen detaljer, man kan bruge timer på at studere.

Inden dagens besøg slutter, spørger Jakob Axel Nielsen ind til, hvad man på arkivet ønsker sig fra politisk side. Og svaret er: uddannelse, faglig konsulentbistand og ARKIBAS. Særligt på uddannelsesområdet er ønsket om større indsigt i arkivaliebevarelse og formidling stort.

"Vi oplever jo, at flere unge mennesker begynder at interessere sig for vores eksistens, og det med at bygge bro mellem vores viden og kendskab til lokalområdet, og de unges ønske om historier med gang i, kunne vi måske godt bruge flere kræfter på. Det er jo vigtigt, at vi sikrer fødekæden og får rekrutteret de unge til at føre arbejdet videre", siger Peter Jørgensen, der efter 42 år som arkivleder ikke umiddelbart har planer om at forlade jobbet.

"Det er jo noget, vi har bygget op fra bunden, og det er sjovt. Jeg håber jeg kan blive ved en rum tid endnu", lyder det fra arkivlederen i Godthåb.

Det håber vi andre også. En stor tak til Peter Jørgensen, Nanna Dahl og Flemming Toft, fordi de ville vise arkivet frem.

Baggrunden er helt banal: Gennem de seneste ti år er der skudt en skov af TV-produktionselskaber

Lokalhistorisk Arkiv for Ellidshøj, Godthåb og Svenstrup Sogne

Tostrupevej 13, Godthåb, 9230 Svenstrup

Etableret 1965.

Arkivleder: Peter Jørgensen

MF Jakob Axel Nielsen, f. 1967

Opvokset i Hadsund.

Student fra Hadsund Gymnasium.

Cand. jur. fra Århus Universitet. Advokat.

MF 2005 for Det konservative Folkeparti.

Valgt i Nordjylland. Kulturordfører og skatteordfører.

”Når samlingerne bliver til Guld”

Landsforeningen til Bevarelse af Foto og Film afholdt d. 12. juni konference om kommercielt brug af arkiver og museers film- og fotomateriale. Med udgangspunkt i engelske og svenske erfaringer, lyder opfordringen: Vi skal have fælles retningslinier for kommercielle film- og TV-selskabers brug af museer og arkivers foto og film.

Af: Jakob Terp

op. Selskaber der producerer dokumentations- og underholdningsudsendelser til de etablerede TV-stationer. Disse produktionsselskaber har for længst fået øje på de skatte af film- og fotooptagelser som lokalarkiverne ligger inde med. Og ofte er det en ganske god forretning for det enkelte arkiv at lade materialet indgå i en TV-produktion. Men desværre har vi ligeledes set eksempler på, at produktionsselskaberne ikke respekterer arkiver og museers ophavsrettigheder, og genbruger materialet uden afregning.

Vigtige forhold:

Det er vigtigt at man i arkivet er opmærksom på følgende når man udlåner materiale til et produktions-selskab:

Aftale om brug: Det skal aftales helt præcis hvad materialet må bruges til. Er det en reklame? Er det til en TV-quiz? Er det til en historisk dokumentarudsendelse? Dette skal skrives ned, og arkivernes skal være særligt opmærksomme på, at de ikke udlåner materiale der uden tilladelse bruges i reklameøjemed. Der er set eksempler på, at efterkommere til de der har doneret filmmateriale til det lokale arkiv, har oplvet sig selv eller slægtninge optræde i diverse reklamefilm. Og det var ikke på den måde de havde forestillet sig at materialet skulle bevares for eftertiden.

Aftale om pris: Arkivet skal have en helt klar aftale med de der ønsker at bruge materialet, om en

pris. Hvis der er tale om TV eller film, er det vigtigt at man indgår aftale omkring betaling, hvor antal sekunder eller minutter afgør prisen.

Aftale om ophavsret: Det er vigtigt at den der køber retten til at bruge arkivets materiale, skriver under på at de vil respektere arkivets ophavsret til det brugte materiale. I modsat fald risikerer arkivet, at de kopier af materialet som køberen vil ligge inde med, uden beregning bruges i andre sammenhænge. Og så mister arkivet en kærkommen indtægt.

En god forretning

På arkiverne er vi ikke vant til at tænke forretningsmæssigt, og derfor kan en kontrakt mellem et TV-selskab og arkivet, virke som en unødvendig formalitet. Men tænk på hvor mange frivillige arbejdstimer der gennem årene er lagt i arkivet. Indsamling, indpakning, registrering og formidling. Hvorfor skal arkivet så ikke nyde godt af, at det ligger inde med foto og film som kan bruges kommercielt, og kræve en betaling der svarer til markedsprisen? Tanken er fjern for mange, men man skyder sig selv i foden, hvis man med sit gode hjerte overdrager hele indtjeningen til det private firma.

Læs mere: www.fotoogfilm.dk

”Mennesket i arkivet”

Temaet for Arkivernes dag d. 10. november er ”Mennesket i arkivet”. Mange vil måske synes at det kan være svært at gennemskue hvad der er tankerne bag forslaget. Men emnet er så bredt formuleret, at der skulle være muligheder nok. Vi har vel alle billeder af mennesker i forskellige situationer i vore arkivers gemmer, derfor skulle det heller ikke være svært, at arbejde med årets tema. Min første tanke var, at her var der tale om et udpræget billedemne. Men husk at temaet både kan beskrives i billeder, såvel som i arkivalier.

Af Niels Løgager Nielsen, Kursus- og uddannelsesudvalget

Som bekendt udsender SLA kun materialer og temacr til Arkivernes Dag hvert andet år. Og i år er det altså tid at satse stort. Bl.a. derfor har sekretariatet trykt plakater og pressemateriale, som arkiverne kan få tilsendt og bruge til at gøre opmærksom på arrangementet i lokalområdet. Kontakt sekretariatet hvis i ønsker materialet tilsendt.

Man er selvfølgelig ikke tvunget til at følge nogle af de følgende temaforslag, de skal blot betragtes som inspiration.

Mennesket og arbejdet

Der kom en fotograf forbi. Resultatet blev en kærkommen men kort afbrydelse af arbejdet. Resultatet ser vi i dag i mange arkiver: for eksempel vejarbejderne der er stillet op til fotografering. Eller snekasterne. Eller høstarbejderne. Som regel forestiller det anonyme mennesker, men immervæk er det et billede, der fortæller en historie om manuelt arbejde i gamle dage. Høstarbejde var et yndet motiv, hvad enten folk var i arbejde eller holdt pause. I og omkring de større byer var det på fabrikkerne, arbejdet forgik, og mange fabriksejere yndede at samle deres medarbejdere i gården til fotografering; se, hvor mange medarbejdere jeg råder over, her går det godt. Dirckte arbejdssituationer i fabrikkerne er naturligvis også et godt objekt.

Mennesket i fritiden

Med arbejdet fulgte også fritiden. Den er næstmest at dokumentere i byerne, hvor arbejderne var velorganiserede, med faste arbejdstider, og

havde et velorganiseret foreningsliv. Det giver mulighed for at kombinere arkivalier i form af protokoller og medlemslister med billeder.

Fritidslivet på landet har ofte været koncentreret om det lokale forsamlingshus. Hvilke aktiviteter, der har foregået i forsamlingshusene, ved det enkelte arkiv bedst selv, og har selvfølgelig selv bedst overblik over det materiale der findes. Men også her kan arkivalier og billeder supplere hinanden.

Gruppebilleder

Emnet er et noget svævende begreb, der kan dække over mange aktiviteter. Det er et udpræget billedemne, der spænder over hele menneskelivet, fra skolebørn til ældreforsorg. Her samles alle former for mennesker: skolebørn, konfirmander, ungdom, arbejdere, foreninger, familier, fester og så videre. Her er det nok lidt sværere, at finde skriftligt materiale, det afhænger af det enkelte arkivs mulighed for at finde materiale.

Mennesket til fest

Fester har eksisteret til alle tider. Konfirmationen er den første fest i et menneskes liv, hvor det enkelte menneske er i centrum. Herefter følger fester livet igennem: bryllupper, sølvbryllupper, runde fødselsdage, julefester, nytårsfester eller bare almindelige sammenkomster. Fester er fikspunkter i alle menneskers liv, og bliver derfor normalt dokumenteret i stor stil. Af arkivalier der følger en festlig begivenhed er der også forskellige traditioner: konfirmationstelegrammer, fest-sange, avisomtaler, taler og så videre.

Barnet

Barndommen spænder over tiden fra 0 til 18 år. Her er måske også en mulighed for at lave studier i skiftende klædedragter, hvis man er så heldig at råde over skolebilleder fra forskellige tidsrum.

Mennesket i hjemmet

En udstilling over dette emne giver et indtryk af skiftende modestrømninger i påklædning, møbler og andet inventar. Hvis det er muligt. Men emnet er svært, fordi det bevæger sig ind på privatsfæren, hvor der ofte ikke er meget materiale at tage af.

Politik

De fleste lokalarkiver råder over et bredt og vidt-favnende materiale om dette emne. Foruden billeder af lokale politikere, kan der være materiale som valgplakater og andet valgmateriale, samt omtale i lokale aviser. Her burde der være basis for en forholdsvis nemt lavet udstilling.

Menneskets levevilkår

Hvis man råder over tilstrækkeligt materiale, er her mulighed for, at lave en udstilling bygget over menneskers sociale uligheder. Fra de store, prangende gårde eller herregårde til usle rønner og fattiggårde. Fra direktørboligen til lejekaserner. Mulighederne er mange.

Gravsteder

Her tænkes på en systematisk gennemfotografering af lokale kendte menneskers gravsteder, eventuelt kombineret med en udstilling om disse menneskers virke i levende live.

Husmænd og gårdmænd

Emnet ligger i forlængelse af menneskets levevilkår.

Nyoptagelser af mennesker

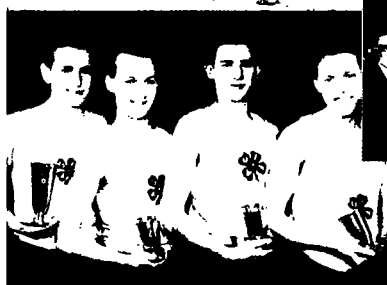
Råder man på arkivet råder over en habil fotograf, der er villig til at koncentrere sig om at bruge dagen på at lave nyoptagelser af mennesker til arkivet? Enten ved at invitere dem ind på arkivet og fotografere dem, eller – hvis vedkommende har mod på det – lave opsøgende arbejde i folks hjem. Resultaterne skal naturligvis registreres med navn og bopæl, og gemmes i arkivet. Projektet kræver nogen forberedelse, ikke mindst i den lokale presse, hvor der skal annonceres under en eller anden form, for at forberede befolkningen på, hvad der skal ske på Arkivernes Dag. Husk at tilbyde ”ofrene” et eksemplar af billedet.

Alene billedmaterialet på arkiverne er for de fleste et besøg værd. Her er det arbejders og ledelses på en århusiansk fabrik der er fotografieret omkring 1940.

Folk og fjerker. Aarhus ca 1935

Stolte pokalvindere fra dengang A.C.F. hed A.G.F. - Aarhus Gymnastik- og Idrætsforening, 1953

Hvordan laver man sin udstilling?

De fleste vil nok på en eller anden måde udstille det originale materiale med tilknyttet tekst. Det er naturligvis den nemmeste løsning, men giver ikke så mange muligheder for at lege med materialet.

En anden, men mere avanceret mulighed er indskanning af fotos og andet materiale, der efterfølgende sættes op i plancher i et dertil egnet PC program. Adobes InDesign er et meget kostbart og professionelt program, men heldigvis findes der alternativer der er billigere, ja endda ganske gratis. Det er programmet Open Office, som kan hentes på nettet. I dette program som er en pakke, der består af flere elementer (blandt andet et tekstbehandlingsprogram), er der også et program, der nærmest er en mellemting mellem InDesign og Power Point. Dette program kan fremstille plakater i stor størrelse. Udskriften kan ske ved et professionelt firma, og er ikke så dyrt, som man skulle tro. Undertegnede har for eksempel fået fremstillet 9 plancher i str. 54x79 cm for omkring 800 kr. Fordelen ved denne udstillingsform er, at man ikke behøver at frygte for sit originalmateriale.

Det er naturligvis en stor udgift for et lille arkiv med et lavt budget. Mange vil nok også tænke, at det er en høj pris for 1/2 dags udstilling, men tænk på at udstillingen jo kan genbruges andre steder i lokalområdet, når Arkivernes Dag er forbi. Ligeledes er dagen en rigtig god mulighed for at gøre opmærksom på den ressource arkivet udgør i lokalområdet. Og så vil jeg lige slutte med at opfordre alle arkiver til at rekvirere plakater og pressemateriale hos SLA: sla@lokalarkiver.dk eller på sekretariatets telefon 75840898.

Har I en beredskabsplan for arkivet?

At drive et arkiv med offentligt tilgængelige samlinger er en stor opgave. Ved at tage imod arkivalierne forpligter man sig til at opbevare dem på betryggende måde, så de sikres for eftertiden. Arkivernes hovedarbejdsfelter: indsamling, bevaring, forskning og formidling er gensidigt afhængige. En god indsats, eller omvendt sløseri med et af områderne, vil påvirke de øvrige, positivt eller negativt. Sørges man for betryggende opbevaring, vil flere have lyst til at aflevere arkivalier, flere spændende arkivalier betyder, at arkivet bruges noget mere og kan være mere udadvendt i sin formidling, og det kan smitte af på politikernes lyst til at give arkivet bedre lokaler og større bevillinger til formidling etc.

*Af Lise Fløstrup
(forkortet af red.)*

En beredskabsplan skal sætte arkivet i stand til at yde den bedst mulige beskyttelse af samlingerne mod følgerne af brand, oversvømmelse, stormskader, terror og hærværk. Når man udarbejder en beredskabsplan skal man tage udgangspunkt i lovpligtige beredskabsplaner, hvis der er sådanne, således at planen er koordineret med dem. Er arkivet f.eks. beliggende på en skole eller på et bibliotek, skal arkivets beredskabsplan selvfølgelig koordineres med denne institutions.

En beredskabsplan er kun en del af det arbejde, et arkiv bør varetage i forbindelse med sikring af samlingerne. Forebyggelse af både de langsomt nedbrydende faktorer og uheld er det væsentligste, men et arkiv kan ikke gardere sig 100% mod uheld, så der bør udarbejdes en beredskabsplan, der giver arbejdet med at råde bod på skaderne, hvis uheldet alligevel er ude, de bedst mulige vilkår.

Beredskabsplanen bør revideres årligt, idet der jo kan være sket ændringer i installationer, lokaler og relevante telefonnumre. Desuden skal planen selvfølgelig revideres ved flytning og nye medarbejders ansættelse.

Hurtig indsats afgørende

Når uheldet sker, f.eks. vandskade som følge af brand eller et sprængt vandværk, skal der handles

hurtigt. Indsatsen de første døgn er afgørende. Det kan derfor forværre skaderne og forøge udgifterne betragteligt, hvis man handler uhensigtsmæssigt eller er passiv i de første dage efter en ulykke. Faste og indøvede rutiner er derfor det bedste værn mod en forværring af situationen, der jo kan være alvorlig nok i sig selv.

Planen skal omfatte alle lokaler, også når arkivets lokaler ligger spredt geografisk med magasiner og kontorer/publikumrum hver sit sted i byen.

Arkivlokaler ligger ofte i tilknytning til anden virksomhed, hvad enten det er et bibliotek, et plejehjem, en skole eller lign., og i sådanne tilfælde bør man selvfølgelig samarbejde med den pågældende virksomhed om udarbejdelsen og helst lave en fælles plan.

De nye arkivsamvirker kan med fordel gå sammen om at udarbejde beredskabsplaner, da mange ting jo vil gå igen, såsom kontaktpersoner, fryse- og opbevaringsfaciliteter m.m.

Der kan også blive tale om fælles indkøb og et fælles lager af transportkasser, filterpapir m.m.

Beredskabsplanen kan ses i sin fulde længde og downloades på SLA's hjemmeside:
www.lokalarkiver.dk

Risiko for vandskade:

Er der f.eks. sårbare samlinger af rør (flere materialer kan være særligt sårbart overfor tæring) ?

Synlig tæring på rør? Evt. skjulte rør bør også vurderes. Få en fagmand til at hjælpe.

Er rørene fjernvarmerør, er risiko for skader særlig stor, da damp er meget ødelæggende!

Er der afløb i gulvet?

Er der lavet det rigtige fald i gulvet ved afløb mm.?

Hvis ja, er der så installeret en oversvømmelsesalarm og/eller en dykpumpe?

Ved mange rørføringer er der da installeret fugtalarmer eller automatiske lækagealarmer?

Er der faktorer i arkivlokalernes omgivelser, bygningen i øvrigt eller i nærheden, der kan udgøre en risikofaktor? Det kan være et akvarium ovenpå arkivets magasiner eller lign.

Risiko for brand:

Er de elektriske installationer lovlige og sikre?

Er rutinerne omkring brug af elektrisk materiale hensigtsmæssig?

Er der placeret vitale elektriske installationer (f.eks. hovedtavler) i arkivrummene?

Er der – om muligt – udarbejdet en aftale med brandinspektøren om særlige forhold ved brand slukning i arkivet?

Er det lokale brandslukningsudstyr tilpasset de materialer (og redningen af dem), der opbevares i arkivet?

Bliver der jævnligt afholdt brandøvelser?

Er der brandalarm, og er vinduer og døre sikret bedst muligt?

Risiko for tyveri:

Er der tyverialarm, og er vinduer og døre sikret bedst muligt?

Tyveri kan medføre skader i sig selv, men også efterfølgende, hvis døre efterlades ulåst, en tyvs hærværk o. lign.

Har man installeret godkendte og sikre låse?

Hvem har adgang (egen nøgle)?

Konstater hvilke genstande der kan friste tyve og anbring dem, så de ikke kan ses udefra. Man bør se arkivets beliggenhed i forhold til den lokale kriminalitetsrate og vurdere tyveririsikoen i lokalområdet.

Man bør se arkivets beliggenhed i forhold til den lokale kriminalitetsrate og vurdere tyveririsikoen i lokalområdet.

Kursusplan for efteråret 2007:

Uddannelsesudvalget udbyder følgende kurser i efteråret:

Arkivuddannelsens modul 1:

Arkivadministration; arkivets ret og pligt; materiel arkivpleje
Varighed: 2x1 dag

Arkivuddannelsens modul 3:

Modtagelse, håndtering og registrering af billeder; billedtyper og ophavsret
Varighed: 2x1 dag

ARKIBAS 4 — introduktion:

Brugergrænseflade; administration; indkomstjournaler; arkivfonde; henvisninger; søgninger
Forudsætninger: Kendskab til SLA's registreringsprincipper samt it-kendskab på brugerniveau
Varighed, tid og sted: Kurset varer én dag fra kl. 10.00—17.00. Kurset foregår på SLA's adresse i Vejle og afholdes i september, oktober og november

ARKIBAS 4 — Udvidet kursus 1:

Indkomstjournaler; arkivfonde; henvisninger; søgninger; billeder (håndtering og registrering)
Forudsætninger: Kendskab til SLA's registreringsprincipper samt grundkursus (ovenstående eller ARKIBAS4 introduktion, lektion 1-5 på årsmødet)
Varighed og sted: Kurset varer én dag fra kl. 10.00—17.00. Kurset foregår på SLA's adresse i Vejle og afholdes i september, oktober og november

ARKIBAS 4 — Udvidet kursus 2:

Sekvensregistreringer: lyd; levende billeder; øvrige sekvenser
Bøger m.v.: bøger; småtryk; artikler; tidsskrifter
Aviser: enkelte artikler; samlinger af artikler; periode-registreringer
Kort; tegninger; plakater; henvisninger; søgninger
Forudsætninger: Kendskab til SLA's registreringsprincipper samt grundkursus (ovenstående eller ARKIBAS4 introduktion, lektion 1-5 på årsmødet)
Varighed og sted: Kurset varer én dag fra kl. 10.00—17.00. Kurset foregår på SLA's adresse i Vejle og afholdes i oktober og december

Alle ARKIBAS-kurser foregår på fredage. Underviser: Niels Winther Christensen

De endelig tider for afholdelse af kurserne annonceres på www.lokalarkiver.dk
d. 27. august

Man kan tilmelde sig via e-mail på sla@lokalarkiver.dk eller på telefon 75840898